

Poreski oblici

Doc. dr Damir Šehović
Ekonomski fakultet Podgorica

Sadržaj predavanja:

- Porez na dohodak fizičkih lica
- Porez na dobit pravnih lica
- Porezi na imovinu
- Porez na promet
- Doprinosi za socijalno osiguranje
- Lokalni prihodi u Crnoj Gori

Porez na dohodak fizičkih lica 1

- Porez na dohodak fizičkih lica (Individual Income Tax) zauzima **središnje mjesto u poreskim sistemima savremenih država**
- Važan je za ostvarivanje kako fiskalnih tako i nefiskalnih ciljeva
- Prvi put se javlja u Engleskoj 1789. godine a uveden je radi finansiranja rata sa Napoleonom
- U SAD-u se porez počeo primjenjivati od 1861. godine, radi finansiranja troškova građanskog rata
- Najveći otpor uvođenju poreza na dohodak je zabilježen u Francuskoj, a isti je bio tako jak iz razloga što su Francuzi smatrali da bi uvođenje istog značilo zadiranje države u privatnu sferu (uvodi se tek 1914. godine)

23. oktobar 2023.

Porez na dohodak fizičkih lica 2

Karakteristike poreza na dohodak:

1. Odnosi se na ukupan dohodak poreskog obveznika;
2. Oporezivim dohotkom se smatra ukupni neto dohodak;
3. Nasuprot porezima na potrošnju koji su vezani za trošenje dohotka, porez na dohodak se zasniva na sticanju dohotka;
4. Porez na dohodak je subjektivni porez;
5. Porez na dohodak je direktivni porez (plaća se prije trošenja dohotka);
6. Porez na dohodak je jedan od najsloženijih poreza.

23. oktobar 2023.

Porez na dohodak fizičkih lica 3

- Postoje tri sistema oporezivanja dohotka fizičkih lica:
  1. Cedularni sistem (engleski tip);
  2. Sintetički sistem (germanski tip);
  3. Mješoviti sistem (romanski tip).
- **Cedularni sistem:** Svaki prihod fizičkog lica treba oporezovati odvojeno, primjenom odgovarajućeg poreza, po pravilu proporcionalnim stopama
- **Sintetički sistem:** Sve prihode koje ostvari poreski obveznik treba oporezovati jednim sveobuhvatnim porezom, čija stopa po pravilu treba da bude progresivna (najzastupljeniji sistem)
- **Mješoviti sistem:** Riječ je o kombinaciji koja se zasniva na cedularnom oporezivanju pojedinih prihoda tokom godine, praćenom komplementarnim progresivnim porezom koji se po isteku godine primjenjuje na ukupan dohodak

23. oktobar 2023.

Porez na dohodak fizičkih lica 4

- **Osnovni elementi poreza na dohodak fizičkih lica** su:
  1. Poreski obveznik;
  2. Predmet oporezivanja;
  3. Poreska osnovica;
  4. Poreske stope;
- **Poreski obveznik** poreza na dohodak je rezidentno, odnosno nerezidentno fizičko lice koje ostvari dohodak iz izvora utvrđenih zakonom
- **Predmet oporezivanja** za rezidenta je dohodak koji ostvari u Crnoj Gori i izvan Crne Gore, a za nerezidenta je dohodak koji ostvari u Crnoj Gori
- **Dohodak** predstavlja zbir oporezivih prihoda ostvarenih u poreskom periodu

23. oktobar 2023.

Porez na dohodak fizičkih lica 5

- Izvori prihoda čine prihodi ostvareni po osnovu:
  1. Ličnih primanja;
  2. Samostalne djelatnosti;
  3. Imovine i imovinskih prava;
  4. Kapitala;
  5. Kapitalnih dobitaka;
  6. Sportske djelatnosti;
  7. Prihoda od autorskih i srodnih prava, patenata, žiga i prihodi samostalnih stručnjaka u kulturi.
- **Poreska osnovica** poreza na dohodak rezidenta predstavlja oporezivi dohodak poreskog obveznika ostvaren u poreskom periodu, umanjen za iznos prenesenog gubitka i ličnog odbitka

23. oktobar 2023.

Porez na dohodak fizičkih lica 6

- Stope poreza na dohodak fizičkih lica u Crnoj Gori su **progressivne**:
  - ✓ Na prihod ostvaren iz ličnih primanja:
    - 9% na iznos oporezivog dohotka od 700-1.000 €
    - 15% na iznos oporezivog dohotka od preko 1.000 €
  - ✓ Na prihod od samostalne djelatnosti:
    - 9% na iznos oporezivog dohotka od 8.400-12.000 €
    - 15% na iznos oporezivog dohotka od preko 12.000 €
  - ✓ Na ostale prihode iznosi 15% od poreske osnovice

23. oktobar 2023.

Porez na dohodak fizičkih lica 7

Tablica 11: Porezne stope za dohodak od (nesamostalnog) rada u dosadašnjim članicama EU-a i SAD-a u 2006.*

	Stope (%)
Austrija	0, 38,333, 43,598, 50
Belgija	25, 30, 40, 45, 50 (+lokalni priruz 0-8.5% - φ7-7.5%)
Danska	5,48, 6, 15 (- županjski i općinski porez zajedno - φ 33.3%)
Finska	9, 14, 19, 5, 25, 32, 5 (- lokalni porez 16-21%)
Francuska	0, 6,83, 19,14, 28,26, 37,38, 42,62, 48,09 (+ socijalni porezi zajedno - φ 10.3%)
Njemačka	0, 15, 23,97, 42 – složene tablice za granične stope (+5.5% priruz solidarnost)
Grčka	0, 15, 30, 40
Irska	20, 42
Italija	23, 33, 39, 43
Luksemburg	0, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38 (+ 2.5% priruz za fond nezaposlenosti – to u biti doprinos za socijalno osiguranje)
Nizozemska	34,15, 41,45, 42, 52 (stope od 34.15% i 41.45% uključuju 2.45%, odnosno 9.75% poreza na dohodak; ostatak od 31.7% kod obje stope otpada na doprinose za nacionalno socijalno osiguranje)
Portugal	10, 5,13, 23, 5, 34, 36, 5, 40, 42
Španjolska	15, 24, 28, 37, 45
Švedska	0, 20, 25 (+ lokalni porez - φ 31.6%)
Velika Britanija	10, 22, 40
SAD	10, 15, 25, 28, 33, 35 (- porezi saveznih država - max. gran.% 0-9.5%)

* Podaci u zagradama uključuju različite lokalne, regionalne i ostale proporcionalne poreze na dohodak/priruze u rasponu («od-don» odnosno prosjeku «φ»); jedino u SAD-u su porezi na dohodak saveznih država progresivni – ovdje prikazan raspon najviših graničnih stopa - max. gran.%
Izvor: IBFD, 2006. (obradila autorica)

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – pojam 1

- Porez na dobit (Corporation Income Tax, Impot sur les sociétés, Körperschaftsteuer) je sastavni dio poreskih sistema većine savremenih država
- U anglosaksonskom pravu se koristi termin dohodak a ne dobit, međutim sam naziv «Corporation Income Tax» ga razlikuje od poreza na dohodak «Individual Income Tax»
- Nastanak poreza na dobit se vezuje **za pojavu društva kapitala** u drugoj polovini XIX vijeka
- Društva kapitala su se u početku oporezivala porezom na dohodak, i to na način što se oporezivao dohodak akcionara koji su učestvovali u dobiti preduzeća, dok je neraspoređena dobit ostala neoporezovana

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – pojam 2

- Ovakav način oporezivanja je **podsticao akumulaciju kapitala koja nije imala ekonomskog opravdanja** već je vršena u cilju izbjegavanja oporezivanja dobiti koja bi eventualno bila podijeljena akcionarima putem dividendi
- Da bi se izbjegle pomenute negativne implikacije koje je porez na dohodak proizveo kod društava kapitala, došlo je do uvođenja novog poreskog oblika - poreza na dobit
- Isti se primjenjuje u SAD-u od 1909. godine (prije poreza na dohodak), u Njemačkoj od 1920. godine, u Austriji od 1934. godine, u Velikoj Britaniji od 1965. godine
- Porez na dobit može se shvatiti kao porez na ukupan prinos preduzeća koji postoji u određenom pravnom obliku

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – karakteristike 1

- Jedna od karakteristika poreza na dobit se sastoji u tome da **nije u potpunosti jasno ko zapravo snosi poreski teret**
- Porez na dobit plaćaju zaposleni, domaćinstva, potrošači i investitori, iako većina njih misli da neko drugi zapravo snosi poreski teret
- Uticaj ovog poreskog oblika na investicije je naročito izražen kod preduzeća koja imaju ograničen pristup kreditima

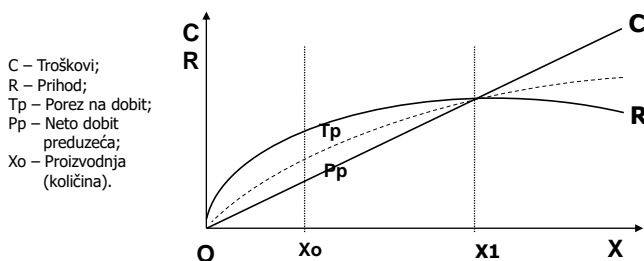
23. oktobar 2023.

Porez na dobit – karakteristike 2

- U uslovima monopola svako povećanje poreza na dobit uglavnom se prevlađuje na potrošače preko povećavanja cijena, a sama cijena može biti čak i veća od prvobitnog povećanja samog poreza

Raspodjela tereta poreza na dobit u uslovima monopola

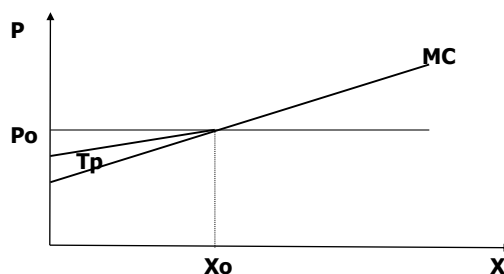

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – karakteristike 3

- Na sljedećem grafiku se vidi kako u uslovima savršene konkurencije dobit ne pogađa granične proizvođače koji ne ostvaruju dobit pa ravnotežna cijena i količina ostaju nepromijenjene dok dobit pada za čitav iznos poreza

Raspodjela tereta poreza na dobit u uslovima savršene konkurencije

23. oktobar 2023.

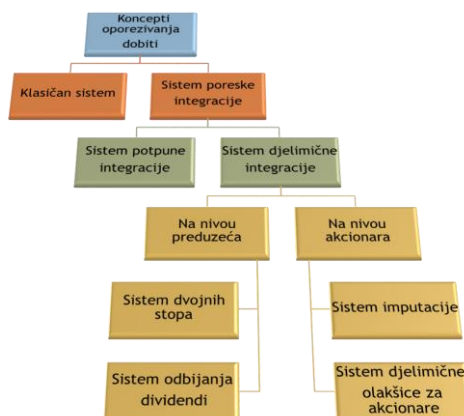
Porez na dobit – karakteristike 4

- Porez na dobit služi i u svrhe ekonomske politike jedne zemlje pa se u tom smislu isti koristi u cilju stabilizacije privrede na način što podstiče investicije u periodu stagnacije i recesije a usporava privrednu aktivnost u periodima prosperiteta
- Osim za stabilizaciju, porez na dobit preduzeća se najčešće koristi za podsticanje investicija u neke privredne grane (što se u privredi sa punom zaposlenošću čini na račun investicija u druge privredne grane)

23. oktobar 2023.

Porez na dobit - koncept oporezivganja 1

23. oktobar 2023.

Porez na dobit - koncept oporezivganja 2

- **U klasičnom sistemu** se ne vodi računa o postojanju poreza na dohodak, pa se oporezuje prvo dobit preduzeća u cjelini, a zatim i dividende kao dio dohotka akcionara
- Klasičan sistem oporezivanja dobiti preduzeća danas je u primjeni u relativno manjem broju savremenih država
- **Sistem potpune poreska integracija** postoji onda kada se preduzeće tretira kao skup individualnih akcionara, čija se dobit oporezuje samo porezom na dohodak građana (nema dvostrukog oporezivanja)
- Potpuna poreska integracija se ne primjenjuje ni u jednoj državi
- **Kod sistema dvojnih stopa** (u primjeni je samo u Njemačkoj) dividende se oporezuju nižom, a akumulirana dobit višom poreskom stopom

23. oktobar 2023.

Porez na dobit - koncept oporezivganja 3

- **Kod sistema odbijanja dividendi**, preduzeću je omogućeno da prilikom utvrđivanja oporezive dobiti odbije dio isplaćenih dividendi
- **Sistem imputacije** se odvija u tri faze:
  1. Na nivou preduzeća se uvodi porez na ukupnu dobit;
  2. Prihodi od dividendi se uključuju u dohodak koji podliježe oporezivanju porezom na dohodak. Akcionar imputira (pripisuje) porez na dobit preduzeća (u cjelini ili djelimično) na primljene dividende koje onda uljučuje u oporezivi dohodak;
  3. Primjenom progresivnih stopa se oporezuje dohodak akcionara, koji istovremeno dobija poreski kredit na ime poreza na dobit koji je prethodno imputirao.
- **Kod sistema djelimične olakšice za akcionare** se ukupna dobit preduzeća oporezuje, a zatim se akcionarima pruža poreska olakšica u vidu mogućnosti da primljene dividende uključi u osnovicu poreza na dohodak (u procentu manjem od 100%)

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 1

- Osnovna obilježja poreza na dobit su:
  1. Poreski obveznik;
  2. Predmet oporezivanja;
  3. Poreska osnovica;
  4. Poreska stopa;
  5. Poreski podsticaji;
  6. Grupno oporezivanje i transferne cijene;
  7. Finansijski učinak.

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 2

Poreski obveznik

- Teorijski se prilikom određivanja poreskog obveznika polazi od dva kriterijuma:
  1. Od oblika preduzeća koja podliježu oporezivanju
  2. Od rasprostiranja poreske obaveze
- **Oblici preduzeća** su:
  1. Privredno društvo
    - a) Društva lica
    - b) Društva kapitala
  2. Javno preduzeće
- Obveznik poreza na dobit preduzeća je akcionarsko društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću i komanditno društvo na dionice
- Kod **rasprostiranja poreske obaveze** su bitne dvije činjenice, rezidentstvo i izvor dohotka
- Rezidentstvo se može odrediti na osnovu mjesta registracije ili mjesta gdje se ostvaruje efektivna uprava i kontrola
- Izvor dohotka označava teritoriju na kojoj je dobit ostvarena (karakterističan za Latinsku Ameriku)

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 3

Poreski obveznik

- U Crnoj Gori se pod obveznikom poreza na dobit podrazumijeva rezidentno, odnosno nerezidentno pravno lice koje obavlja djelatnost radi sticanja dobiti
- Na osnovu Zakona o privrednim društvima, pravna lica su akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću
- Pod pravnim licem se, na osnovu Zakona o porezu na dobit pravnih lica, podrazumijeva i komanditno društvo
- Pod rezidentnim pravnim licem se podrazumijeva lice koje je osnovano u Crnoj Gori ili koje ima sjedište stvarne uprave i kontrole na njenoj teritoriji

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 4

Predmet oporezivanja:

- Za rezidenta: dobit koju ostvari u Crnoj Gori i izvan Crne Gore
- Za nerezidenta: dobit koju nerezident ostvari u Crnoj Gori

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 5

Poreska osnovica

- Osnovicu poreza na dobit preduzeća predstavlja oporeziva dobit koja se utvrđuje u poreskom bilansu
- **Oporeziva dobit** se utvrđuje usklađivanjem dobiti poreskog obveznika iskazane u bilansu uspjeha, u skladu sa Zakonom o porezu na dobit
- **Svrha korekcije prihoda** je da se izvrše eventualne korekcije cijena koje su prikazane u izvještajima kao i korekcije koje su vezane za iskazivanje zaliha
- Što se tiče **korekcije rashoda**, iste se odnose na metode utvrđivanja cijena, na način obračuna amortizacije, na limitiranje određenih izdataka kao i na korekcije kamata

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 6

Poreska stopa

- Uvođenje jedinstvene stope za sva društva kapitala, bez obzira na njihovu veličinu i obim poslovanja ukazuje na stav da se ovim poreskim oblikom želi voditi alokativno neutralna poreska politika
- Poslednjih tridesetak godina je došlo do znatnog pada stopa poreza na dobit, usled povećanja obima međunarodnog kretanja kapitala i finansijskih transakcija

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 7

Poreske stope

- Stope poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori su **progressivne**
- Stope poreza na iznos oporezive dobiti iznose:
  1. Do 100.000 eura - **9%**;
  2. Od 100.000 - 1.500.000 eura - **12%**
(na iznose preko 100.000 eura);
  3. Preko 1.500.000 eura - **15%**
(na iznos preko 1.500.000 eura).

23. oktobar 2023.

Porez na dobit - obilježja 8

Poreski podsticaji

- Postoje dvije grupe poreskih podsticaja:
  1. Oni kojima se umanjuje porez;
  2. Oni kojima se utiče na poresku osnovicu
- Kada se govori o podsticajima kojima se umanjuje porez, najvažniji je investicioni poreski kredit
- Najčešće dolazi do umanjenja poreza licima koja su ostvarila dobit u novoosnovanim jedinicama ili pak u nedovoljno razvijenim područjima (za određeni vremenski period i uz određene uslove), licima za ulaganje stranog kapitala kao i umanjenje po osnovu novog zapošljavanja

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 9

Poreski podsticaji

- Najvažniji podsticaji kojima se utiče na poresku osnovicu su **podsticaji koji odlažu poresku obavezu** i **podsticaji koji umanjuju poresku obavezu**
- Među prvom grupom podsticaja se izdvajaju mjere koje se odnose na ubrzanu amortizaciju, na odlaganje poreske obaveze po osnovu izdvajanja neoporezive investicione rezerve i na prenošenja poslovnih gubitaka
- Među podsticajima koji umanjuju poresku obavezu se izdvajaju tzv. investiciona odobravanja odnosno potpuna ili djelimična poreska oslobađanja za novoosnovana lica

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 10

Poreska oslobađanja i olakšice u Crnoj Gori:

- Novoosnovanom pravnom licu koje obavlja djelatnost u privredno nedovoljno razvijenim opštinama obračunati porez na dobit za prvih osam godina umanjuje se u iznosu od 100%
- Poreski obveznik koji na neodređeno vrijeme ili najmanje na pet godina zaposli lice, oslobađa se obaveze plaćanja obračunatog i obustavljenog poreza iz zarade za tog zaposlenog, za period od četiri godine od dana zasnivanja radnog odnosa
- Pravno lice koje obračunati porez na dobit uplati u roku utvrđenom ovim zakonom, može ostvariti pravo na umanjenje poreske obaveze za 6% od obračunatog i uplaćenog poreza na dobit

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 11

Grupno oporezivanje i transferne cijene

- Grupa kompanija ima pravo da zahtijeva da se vrši tzv. grupno oporezivanje i poresko konsolidovanje
- **Grupu kompanija**, u smislu poreskog zakonodavstva, čine matična kompanija i njene filijale
- Zahtjevi za grupno oporezivanje dolaze otuda što se time može ostvariti prebijanje dobitaka i gubitaka unutar kompanija koje pripadaju istoj grupi, što konačno utiče na smanjenje poreske obaveze

23. oktobar 2023.

Porez na dobit – obilježja 12

Grupno oporezivanje i transferne cijene

- **Transferne cijene** su cijene faktora proizvodnje odnosno sredstava i usluga koje se ostvaruju u transakcijama između povezanih lica
- U najvećem broju slučajeva se radi o cijenama koje su različite od onih koje bi se ostvarile na tržištu (princip "van dohvata ruke")
- Negativnost postojanja transfernih cijena se manifestuje u tome što se iste koriste da bi smanjile poreski teret kod svih povezanih lica, pa je zbog toga poreski zakonodavstvima regulisano da se za razliku između cijene "van dohvata ruke" i transferne cijene poveća poreska osnovica

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 1

- Za potrebe oporezivanja imovine, ista se može definisati kao ukupnost ekonomskih dobara i prava, izraženih u novcu
- S obzirom da se imovina može oporezivati primjenom različitih poreskih oblika, oporezivanje kojem je predmet imovina se može podijeliti na osnovu više kriterijuma:
  1. Imovina *per se* - porezi na imovinu
  2. Prenos vlasničkih prava na imovinu bez naknade - porez na nasljeđe i poklon
  3. Prenos vlasničkih prava na imovinu uz naknadu - porez na promet imovine
  4. Porast vrijednosti imovine - porez na porast vrijednosti imovine

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 2

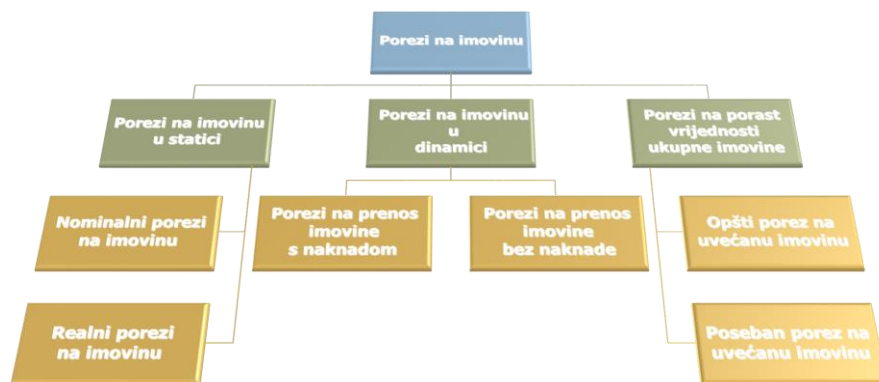
- U prilog postojanju poreza na imovinu se navode sljedeći **razlozi**:
  1. Fiskalni razlozi (dopunski izvor prikupljanja prihoda);
  2. Razlozi socijalno-političke prirode (ravnomjerna raspodjela poreskog tereta);
  3. Razlozi političke prirode (osiguranje sredstava za finansiranje lokalnih kolektiviteta);
  4. Razlozi poresko tehničke prirode (smanjena mogućnost poreske evazije).

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 3

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 4

Porezi na imovinu (u statici)

- Porez na imovinu (Property Tax) je onaj poreski oblik kod koga je predmet oporezivanja imovina, povod za oporezivanje imovina kao takva, a poreska osnovica njena vrijednost
- Tim se porezom oporezuje imovina u njenom statičkom obliku
- Porez na imovinu spada u grupu subjektivnih kao i direktnih poreza
- Porez na imovinu spada među najstarije poreze (javljaju se čak i prije nove ere)
- **Nominalni porez na imovinu** je karakterističan po tome što je kod istog poreska osnovica imovina, ali se porez plaća iz prihoda od imovine, odnosno iz dohotka
- **Kod realnog poreza na imovinu** poreska osnovica je imovina a prilikom oporezivanja se zahvata sama supstanca imovine poreskog obveznika (primjenjuje se u vanrednim okolnostima)

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 5

Porezi na imovinu u dinamici

- Kod ovih poreza se ne polazi od same imovine već od činjenice da imovina prelazi sa jednog subjekta na drugog
- Porezi na imovinu u dinamici se dijele na:
  1. Poreze na prenos imovine s naknadom
  2. Poreze na prenos imovine bez naknade
- Porezi na prenos imovine s naknadom se plaćaju usled činjenice da obje ugovorne strane ostvaruju određenu materijalnu korist koja uvećava njihovo bogatstvo koje treba oporezovati, a isti predstavljaju kompenzaciju za rashode koje koje država ima obezbjeđujući i garantujući transfer i korišćenje novostečene imovine

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 6

- U poreze na prenos imovine bez naknade spadaju dva slična poreska oblika:
  1. Porez na nasljeđe
  2. Porez na poklon
- Osnovica poreza na nasljeđe je neto naslijeđena imovina kojom se smatra ona njena vrijednost koja nastaje kada se od ukupno naslijeđene imovine odbiju dugovi koji je opterećuju
- Poreske stope poreza na nasljeđe su progresivne
- Porez na poklon se javlja kao dopuna porezu na nasljeđe, poreski obveznik je poklonoprimalac a poreske stope su progresivne

23. oktobar 2023.

Porezi na imovinu 7

Porezi na uvećanu vrijednost imovine

- Ovaj porez se ne odnosi na imovinu kao takvu već samo na njenu uvećanu vrijednost u nekom vremenskom intervalu
- Argument za uvođenje ovih poreza je vezan za činjenicu da je do uvećanja imovine došlo bez aktivnosti obveznika, pa zato to povećanje treba oporezovati
- Pomenuti porez se javlja u dva oblika:
  1. **Opšti porez na uvećanu imovinu**
(kada mimo volje obveznika dođe do povećanja vrijednosti cjelokupne imovine-faza ekspanzije u privredi)
  2. **Poseban porez na uvećanu imovinu**
(kada je riječ o povećanju samo jednog dijela imovine-skok vrijednosti nepokretnosti zbog porasta rente)

23. oktobar 2023.

Porez na promet 1

- Porez na promet se **najprije javio kao pojedinačni porez na promet** čija je primjena bila ograničena na oporezivanje pojedinih predmeta u prometu (javljaju se prije nove ere)
- Opšti porez na promet se **prvi put javlja u Španiji 1342.** godine pod nazivom alkabala
- Opšti porez na promet je jedan od najznačajnijih poreskih oblika i glavni predstavnik indirektnih poreza
- Kod opšteg poreza na promet povod za oporezivanje je promet, objekat oporezivanja su proizvodi i usluge a poreški obveznici ga plaćaju državi prevaljujući ga na krajnje potrošače

23. oktobar 2023.

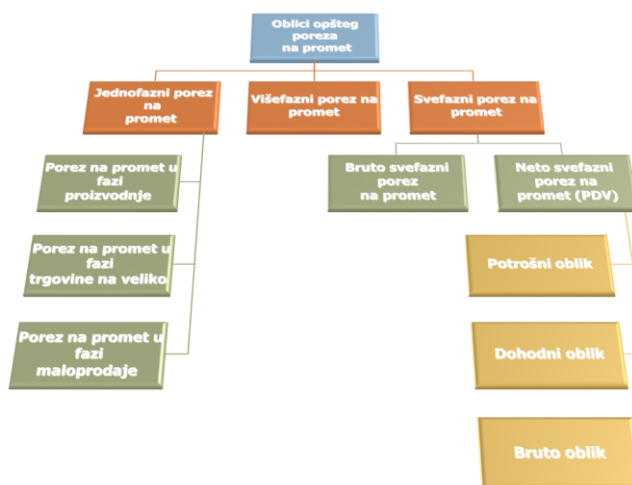
Porez na promet 2

- **Osnovne prednosti** opšteg poreza na promet su:
  1. Jeftinoća ubiranja;
  2. Izdašnost;
  3. Konstantnost;
  4. Ugodnost.
- **Osnovni nedostaci** poreza na promet su:
  1. Regresivnost (nesocijalno djelovanje poreza koje se sastoji u tome da će lica sa nižim dohotkom, kupujući oporezovani proizvod, snositi procentualno viši porez na promet u odnosu na ona sa višim);
  2. Inflatorni potencijal.

23. oktobar 2023.

Porez na promet 3

23. oktobar 2023.

Porez na promet 4

- Bruto svefazni porez na promet je karakterističan po tome što se isti naplaćuje tako što se u svakoj fazi prometa novčana naknada koja se dobije prodajom proizvoda javlja kao poreska osnovica na koju se primjenjuje odgovarajuća poreska stopa
- U svakoj sljedećoj fazi se plaća porez na već plaćeni porez (porez na porez)
- Kumulativno dejstvo je osnovna karakteristika bruto svefaznog poreza na promet i ujedno i njegova najveća slabost

23. oktobar 2023.

Porez na promet 5

- Neto svefazni porez na promet se naziva i porez na dodatu vrijednost (PDV)
- Porez na dodatu vrijednost (Value Added Tax-VAT) je najrasprostranjeniji oblik poreza na promet u svijetu
- Osnovna karakteristika poreza na dodatu vrijednost se sastoji u tome što se istim ne opterećuje cjelokupni promet, već samo dodata vrijednost, pa je po tome i dobio ime
- Temeljno načelo kod utvrđivanja obaveze za plaćanje PDV-a od strane poreskog obveznika je: porez na obavljeni promet minus obračunati porez pri nabavci proizvoda ili usluge od poreskog obveznika, u istom obračunskom periodu

23. oktobar 2023.

Porez na promet 6

- Osnovne prednosti PDV-a se mogu iskazati na sljedeći način:
  1. Porez na dodatu vrijednost predstavlja jaču zaštitu od poreske evazije;
  2. Porez na dodatu vrijednost je izdašniji poreski oblik u odnosu na porez na promet u maloprodji iz razloga što prvi obuhvata širu poresku osnovicu i što omogućava ubiranje većih poreskih prihoda;
  3. Porez na dodatu vrijednost obezbjeđuje veću neutralnost u trgovačkim transakcijama jer isti, zbog oporezivanja više faza prometa proizvoda i usluga, ne trpi veliki broj stopa;
  4. Porez na dodatu vrijednost eliminiše dvostruko oporezivanje prometa proizvoda i usluga.

23. oktobar 2023.

Porez na promet 7

- Osnovni nedostaci PDV-a se mogu prikazati na sljedeći način:
  1. Zahtijeva složen proces administriranja jer je potrebno mnogo brige oko potrebne dokumentacije (računa);
  2. Uvođenje PDV-a može izazvati povećanje inflacije;
  3. Teže se uvodi na višim nivoima vlasti jer kod federalnih jedinica najčešće ne postoji spremnost da se ovaj izuzetno važan poreski oblik prepusti saveznoj državi.

23. oktobar 2023.

Porez na promet 10

- **Poreski obveznik** je svako pravno ili fizičko lice koje samostalno i trajno obavlja djelatnost s namjerom ostvarivanja prihoda, a koje je za posljednjih 12 mjeseci ostvarilo ili namjerava da ostvari oporezivi promet koji je veći od 18 hiljada eura
- **Predmet oporezivanja** - promet proizvoda i usluga koje poreski obveznik vrši u okviru obavljanja svoje djelatnosti uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru
- **Poreska osnovica** - naknada za isporučene proizvode i izvršene usluge u koju nije uključen PDV
- **Poreske stope** - Zakonom su propisane dvije pozitivne poreske stope: standardna stopa od **21%** i snižena stopa od **7%**. Nulta stopa predviđena je za izvozne transakcije i za isporuke lijekova, medicinskih sredstava koji se finansiraju iz sredstava Fonda za zdravstveno osiguranje

23. oktobar 2023.

Porez na promet 11

- Po sniženoj stopi od 7% oporezuju se:
  1. Osnovni proizvodi za ljudsku ishranu (mlijeko, hljeb, mast, ulje i šećer);
  2. Ljekovi, uključujući i lijekove za upotrebu u veterini, osim lijekova koji se izdaju na teret Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje;
  3. Udžbenici i nastavna sredstva;
  4. Knjige, monografske i serijske publikacije;
  5. Usluge smještaja u hotelima, motelima, turističkim naseljima, pansionima, kampovima i vilama;
  6. Voda za piće, osim flaširane;
  7. Dnevna i periodična štampa, osim štampe koja u cjelini ili većim dijelom uključuje reklamne sadržaje;
  8. Usluge javnog prevoza putnika i njihovog ličnog prtljaga i drugo;

23. oktobar 2023.

Doprinosi za socijalno osiguranje 1

- **Sistem socijalnog osiguranja u Crnoj Gori se sastoji od:**
  1. Penzijskog osiguranja (na osnovu generacijske solidarnosti);
  2. Zdravstvenog osiguranja (obaveznog);
  3. Osiguranja u slučaju nezaposlenosti.
- **Socijalno osiguranje sprovode javne ustanove, i to:**
  1. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje;
  2. Fond za zdravstveno osiguranje;
  3. Zavod za zapošljavanje

23. oktobar 2023.

Doprinosi za socijalno osiguranje 2

- Osnovni prihodi kojima se finansiraju davanja po osnovu pomenutog sistema jesu doprinosi, čija visina zavisi od vrste socijalnog osiguranja
- Pomenuti doprinosi se obračunavaju na bruto platu a ukupna stopa doprinosa je podijeljena na poslodavca i zaposlenog
- Izmjenama zakona o doprinosima za obavezno zdravstveno osiguranje, **doprinosi za zdravstveno osiguranje su ukinuti od 1. januara 2022. godine**, pa je država preuzela finansiranje zdravstvenog osiguranja
- Osim pomenutih doprinosa, U Crnoj Gori je uveden i doprinos 0,2% koji plaća poslodavac i koji se uplaćuje Fondu rada a sredstva su namijenjena isplati otpremnina za radnike koji su u procesu privatizacije ostali bez posla i nijesu u redovnoj proceduri ostvarili otpremninu

Stope doprinosa

Vrsta doprinosa	Doprinosi koje plaćaju zaposleni	Doprinosi koje plaćaju poslodavci
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	15%	5.50%
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	0,5%	0,5%

23. oktobar 2023.

Doprinosi za socijalno osiguranje 3

- **Osnovna karakteristika dosadašnjeg penzijskog sistema** u Crnoj Gori se sastoji u činjenici da je isti uspostavljen po principu međugeneracijske solidarnosti (pay-as-you-go) koji podrazumijeva da trenutno zaposleni finansiraju isplatu penzija na osnovu tekuće uplate doprinosa
- **Obavezno zdravstveno osiguranje** je dio sistema socijalnog osiguranja građana kojim se, na načelima obaveznosti, uzajamnosti i solidarnosti, obezbjeđuje pravo na zdravstvenu zaštitu osiguranicima, članovima porodica osiguranika kao i drugim licima, u skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju
- **Osiguranjem za slučaj nezaposlenosti**, smatra se učešće zaposlenih lica, poslodavaca, državnih i drugih organa i organizacija u obezbjeđivanju sredstava za produktivno zapošljavanje i za ostvarivanje prava po osnovu nezaposlenosti

23. oktobar 2023.

Doprinosi za socijalno osiguranje 4

Reforma sistema socijalnog osiguranja

- Osnovni ekonomski razlog sprovođenja reforme je finansijska neodrživost pomenutog sistema koja se manifestuje u činjenici da se konstantno pogoršava koeficijent zavisnosti koji izražava odnos broja zaposlenih i broja penzionera

Stopa zavisnosti

Godina	Doprinosioci (Zaposleni)	Penzioneri	Stopa zavisnosti
1995	125089	73988	1,69
1996	124264	75134	1,65
1997	120604	79243	1,52
1998	117745	81713	1,44
1999	115349	83261	1,38
2000	113818	84761	1,35
2001	114076	83938	1,36
2002	113743	86103	1,32
2003	111852	89235	1,25

23. oktobar 2023.

Doprinosi za socijalno osiguranje 5

- Uspostavljanjem nove zakonske regulative, prvenstveno donošenjem novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, postavljen je pravni okvir za cjelovitu reformu ovog sistema kroz implementaciju trostrukog penzijskog modela
- **Prvi stub** je baziran na takozvanom "pay-as-you-go" (PAYG) sistemu. Dakle, isti ostaje obavezni i javni penzioni sistem koji se oslanja na načelo generacijske solidarnosti
- **Drugi stub** znači da će svaki zaposleni biti u obavezi da zakonom propisani dio sadašnjih doprinosa uplaćuje u privatni penzijski fond na svoj lični penzijski račun, a ta sredstva se investiraju u niskorizične hartije od vrijednosti na domaćem i međunarodnom tržištu kapitala
- Dobrovoljni penzijski fondovi, na bazi ličnih štednih računa (**treći stub**), bi mogli obezbijediti dodatni penzijski prihod, uz obaveznu štednju na bazi ličnih štednih računa (drugi stub) i sistem generacijske solidarnosti (prvi stub)

23. oktobar 2023.

Lokalni prihodi u Crnoj Gori 1

- Sredstva za finansiranje lokalne samouprave se obezbjeđuju iz **četiri izvora**:
  1. Sopstvenih prihoda;
  2. Zakonom ustupljenih;
  3. Egalizacionog fonda;
  4. Budžeta države.

23. oktobar 2023.

Lokalni prihodi u Crnoj Gori 2

- **Sopstveni prihodi** opštine su:

1. Porez na nepokretnosti
2. Prirez porezu na dohodak;
3. Lokalne administrativne takse;
4. Lokalne komunalne takse;
5. Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta;
6. Naknada za korišćenje opštinskih puteva;
7. Naknada za zaštitu i unaprjeđenje životne sredine;
8. Prihodi od prodaje i davanja u zakup opštinske imovine;
9. Prihodi od kapitala (od kamata, akcija...)
10. Novčane kazne izrečene u prekršajnom postupku;
11. Prihodi od koncesione naknade za obavljanje komunalne djelatnosti i prihodi od drugih koncesionih poslova;
12. Prihodi koji svojom djelatnošću ostvare opštinski organi;
13. Prihodi po osnovu donacija i subvencija;
14. Drugi prihodi utvrđeni zakonom.

23. oktobar 2023.

Lokalni prihodi u Crnoj Gori 3

- **Zakonom ustupljeni prihodi** su:

1. Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica;
2. Prihodi od poreza na promet nepokretnosti;
3. Prihodi od koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih dobara koje dodjeljuje Država;
4. Godišnje naknade pri registraciji motornih vozila, traktora i priključnih vozila.

23. oktobar 2023.

Lokalni prihodi u Crnoj Gori 4

- **Opštini se ustupa:**

1. Dio prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica prema mjestu prebivališta lica koje ostvaruje dohodak i to:
  - 1) 50% opštinama koje pripadaju Primorskom i Središnjem regionu,
  - 2) 100% opštinama koje pripadaju Sjevernom regionu.
2. 80% prihoda od poreza na promet nepokretnosti ostvarenih na njenoj teritoriji;
3. 70% prihoda od koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih bogatstva koja se nalaze na njenoj teritoriji (osim prihoda od koncesione naknade za korišćenje luke od kojih se 20% ustupa opštini u kojoj se nalazi luka i prihoda od koncesione naknade za korišćenje šuma od kojih se 70% ustupa opštini na čijoj teritoriji se nalaze šume koje su predmet koncesije);
4. 100% prihoda od godišnje naknade pri registraciji drumskih motornih vozila, traktora, priključnih vozila i drugih drumskih vozila na motorni pogon ostvarenih na njenoj teritoriji

23. oktobar 2023.

Lokalni prihodi u Crnoj Gori 5

- **Sredstva Egalizacionog fonda se obezbjeđuju iz:**

1. Poreza na dohodak fizičkih lica u visini od 11% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu, osim poreza na dohodak fizičkih lica na neprijavljeni prihod u visini od 20% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu;
2. Poreza na promet nepokretnosti u visini od 20% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu;
3. Poreza na upotrebu motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica u visini od 100% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu;
4. Koncesionih naknada od igara na sreću u visini od 40% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu.

- Sredstva Egalizacionog fonda mogu da koriste opštine čiji je prosječni fiskalni kapacitet po stanovniku niži od prosječnog fiskalnog kapaciteta po stanovniku za sve opštine

23. oktobar 2023.

Lokalni prihodi u Crnoj Gori 6

- Opština za finansiranje investicionih projekata koji su od posebnog interesa za opštinu ili više opština ima pravo na korišćenje uslovnih dotacija iz budžeta države
- Opštini se, na ime uslovnih dotacija, može odobriti najviše **do 50% iznosa** sredstava predviđenih za realizaciju investicionog projekta

Hvala na pažnji!!!

damirsehovic@yahoo.com

